

Γιατί ένα τέτοιο Συμπόσιο WHY SUCH A SYMPOSIUM olympias.uoi.gr/32635 & [doi:heal.uoi.12442](https://doi.org/10.12442/heal.uoi.12442)
Ο δρόμος ως το Συμπόσιο TOWARDS THE SYMPOSIUM olympias.uoi.gr/32632 & [doi:heal.uoi.12439](https://doi.org/10.12439/heal.uoi.12439)
Πρόγραμμα PROGRAM olympias.uoi.gr/32633 & [doi:heal.uoi.12440](https://doi.org/10.12440/heal.uoi.12440)
Ομιλίες (121 βίντεο) ORAL PRESENTATIONS (121 videos) <https://www.youtube.com/@1-706/videos>
ΠΡΑΚΤΙΚΑ PROCEEDINGS olympias.uoi.gr/32634 & [doi:heal.uoi.12441](https://doi.org/10.12441/heal.uoi.12441)
Απολογισμός: Ήμουν κι εγώ εκεί! REPORT: I WAS THERE! olympias.uoi.gr/33342 & [doi:heal.uoi.13058](https://doi.org/10.13058/heal.uoi.13058)
Παρόν άρθρο THIS PAPER olympias.uoi.gr/33182 & [doi:heal.uoi.12937](https://doi.org/10.12937/heal.uoi.12937). EN Summary follows

Ο θάνατος; Ζήτημα ζωής ή θανάτου για γέλια και για κλάματα - Από τον καθένα εξαρτάται! ¹

Αντρέας Ανδρεόπουλος ²

Μήτις Παγκόσμιο Δίκτυο Ανθρωπιστικής Συνείδησης

Περίληψη

Θεματικός πυρήνας της εργασίας είναι η αντικειμενική 'ελαφρότητα' του γεγονότος του θανάτου και η υποκειμενική δραματοποίηση από το ανώριμο ανθρώπινο πλάσμα. Το να είσαι αθάνατος είναι κοινότυπο στη φύση. Εκτός από τον άνθρωπο, όλες οι υπάρξεις είναι 'αθάνατες' επειδή **αγνοούν** το θάνατο. Το 'θείο', 'τρομερό', 'ακατανόητο' είναι η συνείδηση της αθανασίας - αντίστοιχα του θανάτου. Το θέμα αποτέλεσμα ανωριμότητας της κοινωνίας. Στο μέλλον δεν θα υπάρχει σχετική συζήτηση. Ο καθένας αποφασίζει να αναχωρήσει όποτε θέλει, κύρια όταν θεωρήσει πως ολοκλήρωσε τους βασικούς στόχους για τους οποίους ήρθε στη ζωή. Σήμερα, για παρόμοιους λόγους "μη-εκπλήρωσης" στόχων, επιμένουμε να χρησιμοποιούμε κάθε δυνατό μέσο για να παραμείνουμε στη ζωή, ακόμα και με τη βοήθεια συσκευών (!). Μάλλον σπασμωδικό και ερασιτεχνικό.

Προσεκτική παρατήρηση της ζωής με όλα τα μέσα, δείχνει ότι ο θάνατος αποτελεί γνωστικό κεφάλαιο της ατομικής συνείδησης. Γι' αυτό εξαρτάται από τον καθένα πώς αντιλαμβάνεται τότε 'θέλει', τότε 'μπορεί' (= έχει ευχέρεια) αλλά, κυρίως, τότε για συγκεκριμένους λόγους 'πρέπει' να 'την

¹ 29-4-2017 19:30-21:00 Συνεδρία Σ10 Αυτοκτονία ή ευθανασία; **Ομιλία 5η**: [YouTube=n4w-SByxJB4](https://www.youtube.com/watch?v=n4w-SByxJB4) 3:13.

[Σημείωση συντονιστή του Συμποσίου Γιάνη Δημολιάτη: Ευχαριστούμε τον κ Ανδρέα Ανδρεόπουλο. Διευκόλυνε ομιλητή που είχε προγραμματιστεί γι' αυτή την ώρα. Ατυχώς, μου διέφυγε να ενημερώσω το Προεδρείο, το οποίο θεώρησε ότι ο ΑΑ αρχίζει τη συζήτηση. Ζητώ συγνώμη.] **Άρθρο**: υποβολή 29-4-2017· αποδοχή 21-10-2022· κρίση από ομότεχνους (peer review): όχι. Αν οι **σύνδεσμοι** στην κορυφή αυτής της σελίδας δεν λειτουργούν: > ΠΡΑΚΤΙΚΑ: σελίδα 21: υποσημείωση 6.

Πώς να **αναφέρετε** αυτό το άρθρο: Ανδρεόπουλος Α. «Ο θάνατος; Ζήτημα ζωής ή θανάτου για γέλια και για κλάματα - Από τον καθένα εξαρτάται!». Στο: «Πότε Πρέπει να Πεθαίνουμε; (ΠΠΠ). Πρακτικά 1ου Διεπιστημονικού Συμποσίου, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, 28-30 Απριλίου 2017. ISBN 978-960-233-288-7». Εκδόσεις Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, αποθετήριο Ολυμπιάς. 7 Απριλίου 2024. Άρθρο Σ105: σς 6. <https://olympias.lib.uoi.gr/jspui/handle/123456789/33182> & <http://dx.doi.org/10.26268/heal.uoi.12937>.

² Μεταπτυχιακό στην Εκπαίδευση (M.Ed.), Αναλυτής Εφαρμογών Επικοινωνίας, Συν-ειδησιολόγος, Παραμυθιάς της Βιώσιμης Κοινωνίας, Ειδικός επικοινωνίας περιβάλλοντος & οικολογικού πολιτισμού, UNESCO Task Force, Ανάπτυξη νοητικών εργαλείων (conceptual framework tools), Νέες τεχνολογίες & εργαλεία Κοινωνικής Δικτύωσης, Πιστοποιημένος Σύμβουλος Επιχειρήσεων σε θέματα Καινοτομίας (ΚΕΤΑ Θεσσαλίας). Γεννημένος στο κέντρο της Αθήνας, 'πολίτης του κόσμου' πλέον, έχει παρευρεθεί στις περισσότερες από τις πιο σημαντικές 'στιγμές' της Ανθρωπότητας - ή έχει παρέμβει για έναν αξιοβίωτο μελλοντικό κόσμο τις τελευταίες δεκαετίες. Συνδυάζει υψηλού διεθνούς επιπέδου τυπικές & ουσιαστικές ιδιότητες σε: Πολιτισμό, Περιβάλλον, Τεχνολογία, Παιδεία. Μέλος του Μήτις Παγκόσμιο Δίκτυο Ανθρωπιστικής Συνείδησης, διαπιστευμένο παρατηρητή στον ΟΗΕ για Κλιματική Αλλαγή & Αειφόρα Ανάπτυξη (UNFCCC). <https://sustainabledevelopment.un.org/partnership/?p=13684>. mhtiswan@gmail.com.

κάνει'. Το σημαντικότερο, να συνειδητοποιήσει πως αυτή η απόφαση δεν πρέπει να είναι απαραίτητα αποκλειστικά δική του αλλά **και** άλλων.

Ο θάνατος είναι "παιχνίδι του νου". Έτσι και η αντιμετώπισή του. Αποκτά δραματικό, συναισθηματικό ή αγνωστικιστικό χαρακτήρα ανάλογα με την άποψη που έχει ο καθένας για τη ζωή. Η πλευρά αυτή της βιοθεωρίας (ο όρος 'θανατοθεωρία' δεν είναι ακόμα δόκιμος λόγω της ανωριμότητας ή της παρακμής της ανθρώπινης συνείδησης) αποκτά ιδιαίτερη σημασία όταν δεν πρόκειται για φιλοσοφικά συμπεράσματα από όποιους δεν τους αφορά ο δικός τους θάνατος αλλά αφορά τρίτους. Και ειδικά, όταν η απόφαση "ή ζωή ή θάνατος" πρέπει να παρθεί όχι για κάποιον που είναι απότομα στα τελευταία του (π.χ. θύμα δυστυχήματος) αλλά αποτέλεσμα μακράς πορείας που οδηγεί βαθμιαία στο θάνατο (π.χ. ανίατη ασθένεια) όπου για να επέλθει το τέλος απαιτούνται απαραίτητα παρεμβάσεις επιστημονικού, τεχνικού, κοινωνικού χαρακτήρα. Τότε κινητοποιείται όλο το αναχρονιστικό 'σύστημα' να παρεμποδίσει φυσιολογικές διαδικασίες όπως λίγο πιο πριν έχει τακτοποιήσει ανάλογα κληρονομικά ζητήματα.

Λέξεις-κλειδιά: *άγνοια θανάτου, πότε θέλω να πεθάνω, πότε μπορώ να πεθάνω, ο δικός μου/σου/του/τους θάνατος, θάνατος κοινωνίας, θάνατος ζωής, θάνατος ανθρωπότητας, η δική μου/σου/του/τους αθανασία, αθανασία κοινωνίας/ ανθρωπότητας/ ζωής, ο απότομος θάνατος, θύμα δυστυχήματος, ο οξύς θάνατος, οξεία ζωική ανεπάρκεια, ο βαθμιαίος θάνατος, ανίατη ασθένεια, ο χρόνιος θάνατος, χρονία ζωική ανεπάρκεια, ανωριμότητα κοινωνίας, παρακμή κοινωνίας, ανωριμότητα συνείδησης, παρακμή συνείδησης, συνείδηση αθανασίας, ολοκλήρωση βασικών στόχων ζωής, μη-εκπλήρωση στόχων ζωής, βιοθεωρία, θανατοθεωρία, τέλος της ζωής, θάνατος με αξιοπρέπεια, αξιοπρεπής θάνατος, καλός θάνατος, ωραίος θάνατος, ευ-θάνατος, ώριμος θάνατος, ανώριμος θάνατος, μεθώριμος θάνατος, πρόωρος θάνατος, θάνατος πριν την ώρα του, θάνατος στην ώρα του, θάνατος μετά την ώρα του, μετάωρος θάνατος, αθανασία, ευθανασία, ιατρικά υποβοηθούμενη ευθανασία, δυσθανασία, προθανασία, μεταθανασία, μεταθανάτια μακροζωία, πότε πρέπει να πεθάνω εγώ, ΠΠΠΕ, πότε πρέπει να πεθαίνουμε, ΠΠΠ, πότε οφείλομε να πεθαίνουμε, ΠΟΠ, πώς πρέπει να πεθαίνουμε, ΠώΠΠ, πού πρέπει να πεθαίνουμε, ΠύΠΠ, με ποιον δίπλα μας πρέπει να πεθαίνουμε, ΠνΠΠ, από ποια αιτία πρέπει να πεθαίνουμε, ΠάΠΠ, γιατί πρέπει να πεθαίνουμε, ΓΠΠ.*

Death? A matter of life or death for laughs and crying – It depends on everyone!³

Andreas Andreopoulos⁴

³ 29-4-2017 19:30-21:00 Session S10 Suicide or euthanasia; **Speech** 5: [YouTube=n4w-SByxJB4](https://www.youtube.com/watch?v=n4w-SByxJB4) 3:13.
[Symposium coordinator Ioannis Demoliatis' note: We thank Mr. Andreas Andreopoulos for he facilitated the speaker scheduled for this time; unfortunately, I failed to inform the Chair of the Session and they assumed that AA was starting the discussion. I apologize.] **Paper**: submitted 29-4-2017· accepted 21-10-2022· no peer reviewed. If the **links** at the top of the first page do not work: > Top of the 1st page: PROCEEDINGS: page 22: footnote 10.

Cite this article: Andreopoulos A. «Death? A matter of life or death for laughs and crying – It depends on everyone!». In: «When Should We Die? (WnSWD). *Proceedings of the 1st Interdisciplinary Symposium. University of Ioannina, Greece, April 28-30, 2017. ISBN 978-960-233-288-7*». University of Ioannina Publications, Olympias repository. April 7, 2024. Paper S10: ps 6. <https://olympias.lib.uoi.gr/jspui/handle/123456789/33182> & <http://dx.doi.org/10.26268/heal.uoi.12937>.

⁴ Master of Education (M.Ed.), Communication Applications Analyst, Co-Informist, Storyteller of a Sustainable Society, Environment & Ecological Culture Communication Specialist, UNESCO Task Force, Development of conceptual framework tools, New Technologies & Social Networking tools, Certified Business Consultant in matters of Innovation (KETA of Thessaly). Born in the center of Athens, now a 'citizen of the world', he has attended most of the most important 'moments' of Humanity - or intervened for a livable future world in the last decades. It combines high international level formal & essential qualities in: Culture, Environment, Technology, Education. Member of Métis Global Network of Humanitarian Consciousness, accredited observer at the UN on Climate Change & Sustainable Development (UNFCCC).
<https://sustainabledevelopment.un.org/partnership/?p=13684>. mhtiswan@gmail.com.

Metis Global Humanitarian Consciousness Network

Summary

The thematic core of the work is the objective 'lightness' of the event of death and the subjective dramatization by the immature human creature. Being immortal is common in nature. Except for man, all beings are 'immortal', just because they are ignorant of death. The 'divine', 'terrible', 'incomprehensible' is the consciousness of immortality – respectively of death. The issue is the result of society's immaturity. In the future there will be no relevant discussion. Everyone will decide to depart whenever they want, especially when they consider that they have completed the main goals for which they came into life. Today, for similar reasons of "non-fulfillment" of goals, we insist on using any means possible to stay alive, even with the help of devices (!). Rather nerdy and amateurish. Careful observation of life by all means shows that death is a cognitive chapter of individual consciousness. That's why it depends on everyone how they perceive when they "want", when they can (= have the ability) but, above all, when for specific reasons they have to die. The most important thing is to realize that this decision should not necessarily be exclusively their but also that of others. Death is a "mind game". So is his treatment. It takes on a dramatic, sentimental or agnostic character depending on one's view of life. This side of biotheory (the term "death theory" is not yet tested due to the immaturity or decline of human consciousness) becomes particularly important when it is not a question of philosophical conclusions from those who are not concerned with their own death but with the death of others. And especially, when the "life or death" decision has to be made not for someone who is suddenly at his last (eg a victim of a fatal accident) but is the result of a long course leading gradually to death (eg an incurable disease) where, in order to reach the end, interventions of a scientific, technical and social nature are necessary. Then the whole anachronistic 'system' is mobilized to interfere with normal processes, just as it has sorted out similar hereditary issues just before.

Keywords: *ignorance of death, when do I want I die, when can I die, my/your/his/her/their death, death of society, death of life, death of humanity, my/your/his/her/their immortality, community's/ society's/ humanity's/ life's immortality, community's/ society's/ humanity's death, sudden death, fatal accident, acute death, acute life failure, gradual death, incurable disease, chronic death, chronic life failure, immaturity of society, decline of society, immaturity of consciousness, decline of consciousness, consciousness of immortality, consciousness of fatality, fulfillment of life goals, bio-theory, death-theory, end of life, dying with dignity, good death, mature death, premature death, postmature death, ephanassia, euthanasia, medically assisted euthanasia, dysthanassia, prothanassia, metathanassia, posthumous longevity, when should I die, WSID, when should we die, WSWD, when must we die, WMWD, how should we die, HSWD, where should we die, WrSWD, with whom should we die, WmSWD, what cause should we die from, WCSWD, why should we die, WySWD.*

20 σημεία πριν από τον 'ξαφνικό θάνατο' της ομιλίας μου από το συντονιστή⁵

1. Οι οργανωτές του συνεδρίου έχουν κίνητρο ασθενείς με **νοητικά** προβλήματα & τους συνοδούς, ή ασθενείς με **ανίατα** νοσήματα & τους συγγενείς. Το **πότε** &, κυρίως, το **πώς** πρέπει να φεύγουμε - εμείς οι ασθενείς. Το **γιατί**, υποτίθεται, ότι το καταλαβαίνουμε. Το πώς αναζητούμε. Όπως και με την καύση των νεκρών. Όλοι καταλαβαίνουμε τη λογική της. Λίγοι κάνουμε το βήμα. Αιμοδοσία, δωρεά οργάνων: το ίδιο. Ο τερματισμός της ζωής δεν είναι θέμα λογικής. Είναι συναισθηματικό. Και το κράτος έτσι το αντιμετωπίζει. Άνθρωποι το αποτελούν. Και το παραδοσιακό σύστημα υγείας το ίδιο. Έμποροι το αποτελούν.
2. **Η δική μου** ομιλία επικεντρώνεται **σε όλους** τους ανθρώπους παρόλο που όπως λέει το marketing δεν υπάρχει προϊόν που απευθύνεται σε όλους. Ας δεχτούμε λοιπόν πως απευθύνομαι σε όσους μόνι

⁵ Βλ. υποσημείωση 1.

- στον καθρέφτη αντιμετωπίζουν το θάνατο νωρίς, αργά ή αργότερα, με τρόπο ή ελαφρότητα. Συνήθως με τρόπο και γάντζωμα στη ζωή - για την ακρίβεια **στο σώμα**, συνήθως, **το δικό τους**.
3. Το θέμα για μένα **δεν είναι** οι ανιακοί! Όπως **δεν είναι** οι ΑΜΕΑ! **Είναι** οι πολλοί που πεθαίνουν σαν τα κουνούπια... (πολλοί από ελονοσία...) Υπόψη: η έξαρση των κρουσμάτων **ανθεκτικής** σε φάρμακα μορφής τής νόσου είναι τόσο έντονη όσο ποτέ. Το 2010, περίπου 3,3 δισεκατομμύρια άνθρωποι – σχεδόν το ήμισυ του *παγκόσμιου* πληθυσμού – διέτρεχαν τον κίνδυνο της *ελονοσίας*.
 4. Ο θάνατος αποτελεί γνωστικό κεφάλαιο της ατομικής συνείδησης. Γι αυτό εξαρτάται από τον καθένα πώς αντιλαμβάνεται το πότε **‘θέλει’**, πότε **‘μπορεί’** (= πότε έχει ευχέρεια) αλλά, κυρίως, πότε για συγκεκριμένους λόγους **‘πρέπει’** να **‘την κάνει’**. Το σημαντικότερο, να συνειδητοποιήσει πως αυτή η απόφαση **δεν πρέπει** να είναι απαραίτητα αποκλειστικά δική του **αλλά και άλλων**. Εδώ είναι ο κόμπος.
 5. Στόχος, όσο ζούμε, δεν είναι η επιβίωση. Αυτονόητο; Όχι! Η καθημερινή πρακτική δείχνει το αντίθετο. Αν και ακόμα και η επιβίωση χάνει σε **ποιότητα** καθημερινά – ανεξάρτητα από το οικονομικό –, αντί να επιδιώκουμε την ευτυχία κοιτάμε να είμαστε συνεπείς στις δόσεις της πιστωτικής κάρτας. Ο θάνατος: Ζήτημα ζωής ή θανάτου. Για γέλια & για κλάματα – Από τον καθένα εξαρτάται! Όλα στο μυαλό μας είναι, ή μάλλον, μας τα σφηνώνουν σιγά-σιγά. Θα επιχειρηματολογήσω λοιπόν... **συναισθηματικά** μπας και βάλουν μυαλό όλοι, διοικητικοί, έμποροι και πελάτες, όλοι μας. Θα δείτε. Σε 10 λεπτά θα το έχω πετύχει. Και θα φύγουμε ξαλαφρωμένοι.
 6. Πρώτα-πρώτα: Στο μυαλό ενός ανθρώπου που ακόμα ζει είναι **αδύνατο** να χωρέσει η έννοια του θανάτου. Είναι το ίδιο αδύνατο όπως το να καταλάβουμε με το μυαλό μας πώς λειτουργεί το μυαλό μας. Λέει ο φιλόσοφος *«Όσο υπάρχουμε εμείς, δεν υπάρχει θάνατος· και όταν θα υπάρχει θάνατος δεν θα υπάρχουμε εμείς. Ο θάνατος δεν είναι ένα περιστατικό της ζωής. Δεν ζούμε το θάνατο»*: **Απλό και πειστικό!** Φτάνει να **μην** πάρουμε το θέμα **προσωπικά!** Για ποιον χτυπάει η καμπάνα! Μη σε νοιάζει, όσο την ακούς δεν χτυπάει για σένα - τότε και ο Χέμινγκουεϊ, αν και στο βιβλίο του αναφέρεται το τελειώς αντίθετο από τον ποιητή John Donne: *“Κανένας άνθρωπος δεν είναι νησί, ακέριος μοναχός του. Κάθε κομμάτι της Ήπειρος, ένα μέρος της Στεριάς. Αν η θάλασσα ξεπλύνει ένα σβόλο χόμα, η Ευρώπη γίνεται μικρότερη, όπως κι αν ξεπλύνει ένα Ακρωτήριο, ή έναν Πύργο των Φίλων σου, ή δικό σου. Κάθε άνθρωπο ο θάνατος λιγοστεύει εμένα τον ίδιο γιατί είμαι ένα με την Ανθρωπότητα. Κι έτσι ποτέ σου μη στέλνεις να ρωτήσεις για ποιόν χτυπά η Καμπάνα. Χτυπάει για Σένα.”*
 7. Speaking of the devil: Ο Σωκράτης, ο δάσκαλος, εκτός από τους γνωστούς λόγους οι οποίοι τον οδήγησαν στην καταδίκη του, φαίνεται αμέσως παρακάτω πως επεδίωκε το θάνατο – ήταν πια στα 70 του. Αναφέρει συγκεκριμένα ένα άλλον **πολύ λίγο γνωστό**, πρακτικό, λόγο – και **άμεσα σχετικό** με το συνέδριο: μεταφέρω την ηχογράφηση του Ξενοφώντα: *“Δεν ηξεύρεις ότι έως τώρα δεν εθεώρησα κανένα πως έζησε καλλίτερα από εμέ; [πάντα υπερόπτης - Εν οίδα ότι ουδέν οίδα γιατί τίποτε δεν μελέτησα κλπ]. Τώρα δε αν προχωρήσει περισσότερο η ηλικία μου γνωρίζω ότι θα είναι ανάγκη να υποφέρω τα του γήρατος κακά και να βλέπω χειρότερα και να ακούω ολιγώτερον και δυσκολότερα να μανθάνω, και εκείνα δε που έμαθα να τα λησμονώ ευκολότερα. Αν δε αισθάνομαι ότι χειροτερεύω και παραπονούμαι εναντίον του εαυτού μου, πώς να είπω ότι ευχαρίστως ζω;”* Απλό λοιπόν: **μιμηθείτε** το Σωκράτη.
 8. Δεν σας κάλυψα; Άλλο επιχείρημα. Ο ήρεμος και φυσιολογικός θάνατος είναι αυτός που έρχεται ως φυσική και λογική **ασυνέπεια** της εξάλειψης του εγωισμού. Απλό λοιπόν. **Ξεριζώστε** τον εγωισμό και ο θάνατος θα σας φανεί παιχνιδάκι. Δύσκολη και μη αποτελεσματική διαδικασία βέβαια γιατί, ως γνωστόν, ο εγωισμός είναι συνδεδεμένος με τα σπλάχνα μας όπως το κεντρί της μέλισσας με το πεπτικό της σύστημα. Η σφίγγα το έχει δει αλλιώς...
 9. Άλλο: Σήμερα η **τεχνολογία** έχει προχωρήσει. Έχουμε πολλές εναλλακτικές για να συμβάλλουμε με το θάνατό μας στην πρόοδο. Έτσι να το δείτε: α. Ταφή (παραδοσιακή): **λίπασμα** για τη γη, συνεισφορά στην τροφική αλυσίδα. Καινοτομική πρόταση επί του πιεστηρίου: **Ανοιχτά** νεκροταφεία: το σώμα εκτίθεται άταφο. β. Καύση σώματος – **βοηθάτε** και την οικονομία της Βουλγαρίας. γ. Δωρεά οργάνων + Καύση. Κάνουμε και οικονομία στη διαδικασία. Δ. Κρυονική (όλο το σώμα). Ε.

- κρουνική **μόνο** ο εγκέφαλος - τα υπόλοιπα δωρεά (όταν σας ξεψύξουν θα σας δώσουν νέο σώμα δώρο). Παίρνετε και χρήματα πίσω.
10. Άλλο επιχείρημα: Υπάρχουν **εκφράσεις** που αποτελούν απαύγασμα του πολιτισμού. Και πρέπει να τις σεβόμαστε. «Ήρθε το πλήρωμα του χρόνου». «Του τελείωσε το λάδι». Τι να κάνουμε; Είναι αντικειμενικό – που λέει και το ΚΚΕ. Από ποσότητα γίνεσαι ποιότητα, από ύλη ενέργεια, από εκτίμηση ανάμνηση. Και αποκτά και πειραματικό υλικό και η κβαντική φυσική.
 11. Και το **αντίθετο** επιχείρημα πολύ πειστικό. «**Ποτέ** δεν είναι η 'ώρα' σου». Αν όμως έχεις κάνει ό,τι καλύτερο μπορούσες τότε είσαι **πάντα** έτοιμος – λένε μετά οι άλλοι...
 12. Ο θάνατος, ως έννοια, είναι αντικειμενική όχι υποκειμενική. Οι **'άλλοι'** πεθαίνουν. Τις κηδείες των **'άλλων'** ακολουθούμε, **ποτέ** τη δική μας. Και πάντα αμφιβάλλουμε – ειδικά την τελευταία στιγμή. Ακόμα κι ο **Γκαίτε** αναρωτήθηκε: «Άραγε πεθαίνω ή χαμήλωσαν τα φώτα;».
 13. Ας σοβαρευτούμε όμως. Εκτός από τον ένα, τον δήθεν αληθινό θάνατο που μετά δεν τον συνειδητοποιούμε ποτέ, υπάρχουν και οι αληθινοί θάνατοι της ζωής που τους νοιώθουμε συνέχεια. Που μας κάνουν να πεθαίνουμε **πολλές φορές πριν** της ώρας μας.
 14. Το να είσαι αθάνατος είναι κοινότυπο στη φύση. Εκτός από τον άνθρωπο, όλες οι υπάρξεις είναι αθάνατες, επειδή **αγνοούν** το θάνατο. Το 'θείο', 'τρομερό', 'ακατανόητο' είναι η συνείδηση της αθανασίας - αντίστοιχα του θανάτου. Το θέμα αποτέλεσμα ανωριμότητας της κοινωνίας. Στο μέλλον δεν θα υπάρχει σχετική συζήτηση – σας το αναφέρω μετά λόγου γνώσεως. Ο καθένας αποφασίζει να αναχωρήσει όποτε θέλει, κύρια **όταν θεωρήσει πως ολοκλήρωσε τους βασικούς στόχους** για τους οποίους ήρθε στη ζωή. Σήμερα, για παρόμοιους λόγους "μη-εκπλήρωσης" στόχων, επιμένουμε να χρησιμοποιούμε κάθε δυνατό μέσο για να παραμείνουμε στη ζωή, ακόμα και με τη βοήθεια συσκευών (!) Μάλλον σπασμωδικό και ερασιτεχνικό. Προσπαθήστε να σας κάνουν **άγαλμα** πριν πεθάνετε και θα πείτε «νυν απολύεις τον δούλο σου»...
 15. Στατιστική: Από την Εποχή του Χαλκού ως τη Βιομηχανική Επανάσταση ο μέσος όρος ζωής είχε σημειώσει ελάχιστη άνοδο. Από τα 30 πήγε στα 40. Τα τελευταία **μόλις** 150 χρόνια διπλασιάστηκε. Από τα 40 στα 80. Και τώρα που γίναμε πολλοί; Είναι παρήγορο για τους υπόλοιπους πως όλοι θα πεθάνουμε αλλά αρκετοί (κάτι κυρίες από το Λος Άντζελες, ο Μητσοτάκης κλπ) το καθυστερούν ανησυχητικά (για τους άλλους).
 16. Και μια **φιλοσοφική απορία**: Οι άνθρωποι χωρίζονται σε δυο κατηγορίες. Σε μας και στους άλλους. Όλοι είμαστε σ' αυτή τη γη για να βοηθάμε τους άλλους. Αυτό που δεν κατάλαβα ακόμα είναι γιατί βρίσκονται οι άλλοι εδώ πέρα;
 17. Ο θάνατος **«παιχνίδι του νου»**. Έτσι και η αντιμετώπισή του. Αποκτά δραματικό (συναισθηματικό) ή αγνωστικιστικό χαρακτήρα ανάλογα με την άποψη που έχει ο καθένας για τη ζωή. Η πλευρά αυτή της βιοθεωρίας (ο όρος **'θανατοθεωρία'** δεν είναι ακόμα δόκιμος λόγω της ανωριμότητας ή της παρακμής της ανθρώπινης συνείδησης) αποκτά ιδιαίτερη σημασία όταν δεν πρόκειται για φιλοσοφικά συμπεράσματα από όποιους δεν τους αφορά ο **δικός τους** θάνατος αλλά αφορά τρίτους. Και ειδικά, όταν η απόφαση "ή ζωή ή θάνατος" πρέπει να παρθεί όχι για κάποιον που είναι απότομα στα τελευταία του (π.χ. θύμα δυστυχήματος) αλλά είναι αποτέλεσμα μακράς πορείας που οδηγεί βαθμιαία στο θάνατο (π.χ. ανίατη ασθένεια) αλλά για να επέλθει το τέλος απαιτούνται απαραίτητα παρεμβάσεις επιστημονικού / τεχνικού / κοινωνικού χαρακτήρα. Τότε κινητοποιείται όλο το αναχρονιστικό 'σύστημα' να παρεμποδίσει **φυσιολογικές** διαδικασίες όπως λίγο πιο πριν έχει τακτοποιήσει ανάλογα κληρονομικά ζητήματα.
 18. Σε περίπτωση βαριάς αρρώστιας υπάρχει μια ανησυχία για την περίπτωση θανάτου. Συμβουλή: **Μην ανησυχείτε!** Δεν υπάρχει πρόβλημα. Υπάρχουν δυο περιπτώσεις. Ή να ζήσετε ή να πεθάνετε. Αν ζήσετε δεν υπάρχει πρόβλημα. Αν πεθάνετε, υπάρχουν δυο περιπτώσεις. Να πάτε στον Παράδεισο ή στην Κόλαση. Αν πάτε στον Παράδεισο δεν υπάρχει πρόβλημα. Αν πάτε στην Κόλαση θα βρείτε τόσους φίλους που δεν θα πλήξετε μια ολόκληρη αιώνια ζωή.
 19. Εδώ **ολοκληρώνω**. Η ομιλία αυτή, τελικά, θα σας ευαισθητοποιήσει αν, αρχικά, σας γοήτευσε ή, τουλάχιστον σας ψυχαγώγησε. Κατά μια έννοια, δεν σας είπε τίποτα καινούργιο, αλλά ακριβώς αυτό είναι μέρος της γοητείας της. Η ομιλία σας θύμισε απλά αυτό που θα έλεγε ο καθένας, αν βάλει σε

τάξη τις σκορπισμένες σκέψεις του. Είναι **γέννημα ενός συλλογικού μυαλού που μοιάζει με το μυαλό όλων**. Απλά είναι **πιο συστηματικό και λιγότερο κυριευμένο από φόβο**. Τα καλύτερα κείμενα, εξάλλου, (όπως και φιλμ) είναι εκείνα που μας λένε αυτό που ήδη ξέρουμε. Λίγα λεπτά πριν πεθάνετε μη λησμονήσετε να αναπολήσετε. Και θα πείτε, «Τουλάχιστον, τότε στα Γιάννενα, γελάσαμε με τις 1500 λέξεις του Δημολιάτη».

20. Δεν θα πεθάνουμε ποτέ, κουφάλα νεκροθάφτη! (Ο Πρωθυπουργός προς την Τρόικα).

Συμπέρασμα

Το συμπέρασμα είναι απλό: Η ζωή και ο θάνατος τού καθενός αποκτά ιδιαίτερη **σημασία εφόσον συνδεθεί με τη ζωή ή το θάνατο άλλου ή άλλων ατόμων**. Διαφορετικά δεν έχει καμιά αξία. Γενικά παραδείγματα, ο ηρωικός θάνατος πολλών ατόμων που θυσιάστηκαν για διάφορες ανθρώπινες υποθέσεις, καλές ή άσχημες αδιάφορο, αλλά για τον θανόντα και τους άμεσα ενδιαφερόμενους πολύ σημαντικές. Ειδικό παράδειγμα: ο υποφαινόμενος. Περισσότερες λεπτομέρειες στο αμέσως παρακάτω βίντεο. Κι αν δεν το υλοποιήσω, να με βρείτε και να με φτύσετε στη μούρη. Βίντεο: [YouTube=n4w-SByxJB4](#) 3:13.

Ευχαριστίες

Στη Ναυσικά – άλλο δεν λέω, την αιώνια αγαπημένη πέρα από ζωές και θανάτους και άλλες τιποτένιες βλακειές των ανθρώπων.

Συγκρουόμενα συμφέροντα

Δεν υπάρχουν.

Βιβλιογραφία

Η ομιλία βασίζεται σε προσωπικά βιώματα.
Η ζωή – πόσο μάλλον ο θάνατος – δεν είναι διδακτορικά, δεν χρειάζονται τεκμηρίωση.

ΥΓ: ή ψάξε σχολαστικά ή μην πεθάνεις διόλου

Τον θάνατό του ο καθένας μας πρέπει πολύ σχολαστικά να τον προγραμματίζει. Δεν είναι καθόλου απλό το πότε θα πεθάνεις.

Έχεις κοιτάξει, ας πούμε, στο «σαν σήμερα» ποιο άλλοι έφυγαν απ' τη ζωή;
Να αποφεύγεις μέρες που έχουνμποτιλιαριστεί πολλές διασημότητες μαζί.
Κανένας δεν θα σε προσέξει.

Επίσης να μην βρέχει είναι βασικό γιατί ελάχιστοι θα έρθουν στην κηδεία.

Κυρίως όμως μην πεθάνεις μέρα που ο θάνατός σου θα φανεί αστείο.
Να εξαιρέσεις την πρωταπριλιά και του Λαζάρου ανήμερα ή την ανάσταση.

Κι έχει το νου σου πάλι μην και γιορτάζει αγαπημένο πρόσωπο ή μην και το κορίτσι σου είναι σε ραντεβού με άλλον: δεν πρέπει να χαλνάς χαρές.

Και βεβαιώσου πως την ίδια μέρα δεν υπάρχει κάποιο σπουδαίο γεγονός αθλητικό, γιατί οι πιο πολλοί θ' αδιαφορήσουν.

Στο ξαναλέω:
ή ψάξε το παραμικρό σχολαστικά στα της θανής ή μην πεθάνεις διόλου.

Άγγελος Ήβος. [Facebook](#) 28-12-2023.
(βλ. και [Biblionet](#) και [Συνέντευξη](#) πρόσβαση συνδέσμων 5-1-2024).